

Структура навчальної дисципліни «Іноземна мова» за модульною системою:

№	Змістовний модуль	Практ.	Інд.	Срс.	Всього
	МОДУЛЬ І				
1.	Робочий день студента	6	-	5	11
2.	Мій університет	6	1	5	12
3.	Моє село	8	1	6	15
4.	На фермі	8	1	5	14
	Модульний контроль	2	-	-	2
	Всього за І семестр	30	3	21	54

Розподіл балів з навчальної дисципліни

МОДУЛЬ І		бали
1.	Робочий день студента	5
2.	Мій університет	5
3.	Моє село	5
4.	На фермі	5
	Модульний контроль	5
	Всього	25

Отже, використання модульно-рейтингової технології навчання в аграрному ВНЗ створює гнучку освітню структуру як за змістом, так і за організацією навчання, що забезпечує автономність та самостійність пізнавальної діяльності студентів. Крім того, модуль допомагає структурувати зміст освіти не тільки всередині кожного предмету, а й виступати засобом інтеграції між предметами.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій: Модульне навчання. – К., 1993. – 220с.
2. Борзих А.П., Окалелов В.М. Виховний аспект модульно-рейтингового контролю знань студентів//Проблеми освіти: Науково-методичний збірник. – Київ, 2001. – Вип..23, сс.62 -65.
3. Вазина Н.Я. Модульное обучения, – Горький, – 1991. – 122 с.
4. Вітвіцька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с., сс. 228 -255.
5. Вітвіцька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с., сс. 146 -164.
6. Мамаєв Л., Романюк О. Нові технології навчання у ВНЗ // Рідна школа – квітень – 2002. – с. 68 -70.
7. Юцявичене П.А. Создание модульных программ // Советская педагогика, – 1990. – с. 55 -64.

АДАПТАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАСТУПНОСТІ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ж.В. Оришкевич

Основним завданням розвитку сучасної професійної освіти є забезпечення можливостей оволодіння студентами знаннями, вміннями і навичками в обраній ними галузі діяльності, розвитку на основі одержаних знань, вмінь та навичок професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Однією з умов вирішення завдання є успішна адаптація студентів до нового соціального середовища, що забезпечується наступністю зв'язків навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ) усіх рівнів акредитації. Проблема наступності

між різними рівнями освітніх установ завжди актуальна, оскільки є певні відмінності у вимогах до рівня знань, умінь і навичок на різних рівнях освіти.

Теоретичні питання адаптації студентів як складової навчально-виховної діяльності розглядаються в роботах провідних учених: Г.С. Андрєєвої, Л.В. Зданевич, Є.Д. Неучителя, В.А. Якуніна та ін. Більшість дослідників розглядають адаптацію студента до навчального закладу, адаптацію навчального закладу до студента, не пов'язуючи їх із наступністю. В наукових працях різні педагоги досліджують ті чи інші аспекти проблеми наступності навчання (теоретичні, процесуальні, психолого-педагогічні): О.В. Батаршев, В.Ф. Башарін, В.П. Безпалько, А.П. Беляєва, С.М. Годнік, Р.С. Гуревич, А.А. Киверялг, О.М. Коберник, В.С. Ледньов, М.І. Махмутов, В.К. Сидоренко, С.Д. Цвілик та ін. Ми зробили спробу проаналізувати поняття «адаптація» як складового елемента наступності в навчальному процесі.

Поняття «адаптація» виникло в біології, з часом почало використовуватися іншими науками і набуло низки характеристик. Адаптація в біології – реакція в поведінці організму, що розвинулась за певний проміжок часу таким чином, що стала підвищувати його довготривалий репродуктивний успіх. Фізіологічна адаптація – процес, пристосування будови та функцій організму до умов існування. Психологічна адаптація визначається активністю особистості і виступає як єдність акомодатії (засвоєння правил середовища) та асиміляції (перетворення середовища). У науковій літературі поняття «соціальна адаптація» тлумачиться як вид взаємодії особистості або соціальної групи з соціальним середовищем, коли узгоджуються вимоги й очікування його учасників [12, с.12]. Такий механізм адаптації діє в процесі соціалізації особистості. Середовище впливає на особистість чи на групу, які, в свою чергу, приймають цей вплив або ні, в залежності від внутрішнього сприйняття дійсності. Особливо важлива активність особистості в процесі соціалізації. Низький рівень активності або її відсутність призводить тільки до утримання балансу між соціальними запитами та біологічними потребами (пристосування). Активна дія в процесі соціалізації визначає власне соціальну адаптацію.

В.Д. Колесов вважає, що соціальні механізми адаптації визначаються наступністю поколінь, тобто наявністю в суспільстві способів і засобів накопичення досвіду попередніх поколінь, які проявляються в матеріальних та духовних об'єктах і є доступними для засвоєння нащадками [1, с.11]. На нашу думку, це не повинно зводитись до простого накопичення. Динаміка розвитку суспільних відносин визначається новими формами і засобами спілкування, новими категоріями мислення тощо на базі попереднього досвіду. За рахунок своєї активної участі особистість у соціальній взаємодії адаптується до сучасних умов існування в даному соціальному середовищі, за даних умов. Саме тут адаптація проявляється як елемент наступності.

Проблема адаптації залишається єдиною для всіх підсистем освіти, не зважаючи на різницю в цілях, формах і змісті навчальних установ. Чинники, що впливають на адаптацію до процесу навчання у ВНЗ, об'єднують у три блоки: соціологічний, психологічний і педагогічний. Соціологічний блок містить: вік, соціальне походження, тип освіти. Психологічний блок містить індивідуально-психологічні, соціально-психологічні чинники: інтелект, спрямованість, особовий адаптаційний потенціал, положення в групі. Педагогічний блок, у свою чергу, має такі риси: рівень педагогічної майстерності, організація середовища, матеріально-технічна база та ін [15, с.1].

Педагогічний досвід свідчить, що є спільне та відмінне в адаптації студентів, які перейшли після школи до процесу навчання та соціального середовища у вищих навчальних закладах, а також адаптації студентів, які вже одержали середню технічну освіту.

Загальним для обох груп є перший етап адаптації: знайомство студентів один з одним. Відмінності починаються на наступному етапі адаптації, який передбачає актуалізацію мотивації навчання. Є.Д. Неучитель зазначає, що адаптація першокурсників після школи має певну специфіку, котра полягає в психологічних особливостях юнацького віку: пошук життєвих цінностей, самопізнання і самовизначення, власні очікування та ін.. [9, с.22]. Школяр стає студентом-першокурсником, і виникає суперечність між новими установками і

вимогами ВНЗ. Проблеми адаптації з'являються тому, що випускник середньої школи не підготовлений до сфери майбутньої діяльності, навіть якщо вибір був свідомим. Студент-першокурсник має певні очікування щодо майбутнього навчання, які необхідно йому роз'яснити додатково.

Студенти, які одержали середню технічну освіту, пройшли той з етапів соціалізації, на якому вже ствердились у виборі професії та отримали певні знання, вміння та навички не тільки професійної діяльності, а й соціальної взаємодії. Вони адаптовані до нових умов, до змін у життєвому просторі.

На останньому етапі адаптації вирішуються задачі з оволодіння навчальним матеріалом. Змінюючи соціальне середовище, студенти приєднуються до нового етапу процесу соціалізації, успішність якого залежить від того, наскільки цілі, зміст, методи, засоби і форми навчання наслідують попередні. Така послідовність етапів навчання дає можливість будувати кожен наступний етап на основі попереднього досвіду. Це визначає структуру проведення занять, пояснення мотивації та очікувань на майбутній період навчання. Визначаються реальні потреби, труднощі кожного студента та групи в цілому, про що зазначає Л.В. Зданевич [7, с.15].

Отже, можна визначити, що адаптивні умови існування та особистісна реалізація студентів у навчальному процесі здійснюється в наступності зв'язків у формах, методах та засобах навчання. Наступність у навчанні – послідовність і систематичність у розташуванні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховної роботи [10, с.227].

Наступність передбачає послідовність навчального процесу від простого до складного, підкріплення одержаних знань, вмінь та навичок новими; забезпечує можливість здійснення взаємозв'язку між уявленнями, поняттями, вміннями, навичками; сприяє усвідомленню провідних ідей предмета; дозволяє встановити міжпредметні та міжциклові зв'язки, які є необхідною умовою формування світогляду учнів, а також глибше осмислювати і краще запам'ятовувати те, що вивчається [12, с.4]. Таким чином, наступність змісту освіти складається з певних етапів:

1. Необхідно виявити наступність у змісті навчального матеріалу, скласти чітку структуру викладу, з метою сприяння учнями виявленої наступності знань, котрі вони здобувають в навчанні.

2. Забезпечити зростання ефективності реалізації наступності в процесі навчання через певні форми, методи і засоби.

Чітка постановка основних цілей і задач навчально-виховного процесу, вміння логічно побудувати навчальну програму згідно з вимогами до змісту, врахування вікових особливостей студентів, відповідність дій до навчально-пізнавального процесу забезпечує ефективність дидактичного виконання умов наступності в навчанні у вищих навчальних закладах усіх рівнів акредитації.

Урахування вікових особливостей є обов'язковим у процесі розгляду проблеми наступності. Б.Е.Ширвіндт вважає, що наступність має обґрунтовувати, розкривати послідовність і систему етапів, ступенів у виховній роботі, які впливають з вікових особливостей. На нашу думку, це стосується не тільки виховного процесу, а й навчального. Кожен вік має свої специфічні особливості, свій рівень сприйняття інформації, форм та методів навчання. Завдання навчального закладу та викладача – максимально адаптувати студента до нових умов, до навчально-виховного процесу. Має проводитись цілеспрямована робота із засвоєння нового матеріалу на наступних етапах, кожний з яких відрізняється від попереднього об'ємом, ускладненням задач, удосконаленням методів і засобів навчання. Засвоєне на попередньому віковому етапі вводиться до нової системи зв'язків і відносин, що становить основу для подальшого розвитку. Створення зв'язків наступності в навчально-виховному процесі з урахуванням вікових особливостей дає можливість створити адаптивні умови як для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації, які прийшли після школи, так і для студентів, які закінчили вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації.

Одна з основних задач наступності полягає у формуванні такої спрямованості студента, яка б психологічно налаштувала його на активне подолання природних труднощів переходу з однієї системи в іншу. Як було зазначено вище, на другому етапі адаптації є необхідність роз'яснення мотивації процесу навчання. В даному випадку адаптація як елемент наступності передбачає якісні зміни в становленні та розвитку особистості студента. Позитивна емоційна компонента процесу теоретичного та практичного навчання поліпшує ефективність такого процесу. Особлива роль в цьому належить викладачу, який бере безпосередню участь у формуванні не тільки знань і вмінь студентів, а й допомагає їм адаптуватись в процесі навчання, здійснює скерований вплив з метою виховання суспільно значущих якостей та забезпечує наступність зв'язків в навчально-виховному процесі.

Р.С. Гуревич у своїх працях зазначає, що наступність у навчанні вимагає, щоб викладачі мали досить повне уявлення про зміст навчання у навчальних закладах різних рівнів акредитації для створення зв'язків наступності зі змістом методів, форм та засобів навчання, що, на нашу думку, дасть можливість максимально реалізувати адаптивні умови студентів до навчального процесу.

Аналізуючи програмний матеріал, можна виявити ту його частку, що містить зв'язки наступності. В.Ф. Башарин виділяє такі критерії виявлення таких зв'язків: необхідні і достатні умови наступності. Необхідною умовою є пошук певних зв'язків між новими і раніше здобутими знаннями. Достатня умова наступності перевіряється за допомогою методичного аналізу, який послідовно складається з певних фаз: виявлення нового, яке раніше ввійшло у знання, що формується; розгляд розвитку елементів здобутих знань; закріплення і дотримання у новому навчальному матеріалі найважливіших елементів старого; заперечення, тобто вилучення частини попереднього і переосмислення раніше здобутих знань. На наступному етапі розкривається сутність наступності в навчальному матеріалі, через актуалізацію необхідних знань [3, с.33].

Навчальний процес вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації має професійну спрямованість викладання загальноосвітніх предметів та тісні міжпредметні зв'язки, що визначає певну специфіку та особливості навчального процесу: зміст освіти визначається змістом соціального (державного замовлення) та моделлю випускника, що відображається у професійно – кваліфікаційній характеристиці; наявність у навчальній програмі трьох циклів навчальних дисциплін (загальноосвітнього, загальнотехнічного та професійного) веде до збільшення загальної кількості навчальної інформації за умови фіксованого часу навчання; наявність тісного взаємозв'язку теоретичного і виробничого навчання як основи професійного навчання [13]. Така професійна спрямованість встановлює органічний зв'язок між загальноосвітньою та професійною підготовкою. Тому студенти, які мають досвід навчання у ВНЗ I-II рівнів акредитації, легше «вписуються» в навчальний процес у ВНЗ вищих рівнів акредитації, ніж студенти, які прийшли після школи.

Такі навчальні заклади накопичили значний позитивний досвід організації діяльності учнів на уроках професійно – орієнтованих дисциплін, сформували певні практичні навички. Так, студенти, які вже одержали швейну спеціальність, навчилися виконувати креслення деталей одягу, вимірювати фігуру людини, розрізняти певні види тканин, визначати класи обладнання тощо. Цю практику необхідно продовжувати і поглиблювати у вищій школі з метою формування у них знань, умінь і навичок виконувати завдання не тільки тренувального характеру, а й практичного значення.

Діяльність студента буде мати свідомий, активний, цілеспрямований характер, якщо забезпечити безперервність особистісної освіти, створити послідовний перехід в нові умови навчально-професійної діяльності через формування знань, умінь та навичок у навчанні та в системі професійно – виробничої діяльності, враховувати психологічні особливості студентів, забезпечити адаптивні умови, організувати раціональний вибір форм та методів навчання.

Якщо розглядати метод навчання як спосіб досягнення поставлених дидактичних цілей і завдань у спільній діяльності викладача і студента, спосіб взаємодії суб'єктів у процесі

передачі та засвоєння інформації, то дана діяльність має бути впорядкованою та взаємопов'язаною на різних рівнях освітніх закладів. Студенти, які прийшли після ВНЗ I-II рівнів акредитації, вже ознайомлені з переважною частиною дидактичних методів, на відміну від студентів, які прийшли після школи.

На думку А.В. Батаршева, основними ознаками поняття «наступність у методах навчання» є: раціональність вибору методів і дидактичних прийомів викладання; встановлення оптимального взаємозв'язку між методами, формами, засобами і дидактичними прийомами навчання, вживаними на різних етапах навчання; подальший розвиток і вдосконалення методів і дидактичних прийомів в умовах навчання, що розвивається [2, с.39]. Це дасть змогу сформувати позитивні мотиви процесу навчання, активізує пізнавальну діяльність студентів. Як засвідчили дослідження В.І. Загвязінського, І.Я. Лернера та ін., наступність у методах навчання проявляється в раціональності відбору методів викладання і методів навчання, у виявленні в навчальному процесі більш ефективних дидактичних прийомів, що відповідають сучасним вимогам професійної дидактики, пізнавальним можливостям і психологічним особливостям студентів.

Застосування таких методів, як експеримент, навчальні дискусії, пізнавальні ігри формують інтерес до навчального матеріалу, стимулюють активну позицію студента в навчальному процесі, дають можливість виявити не тільки одержані знання, а й співвіднести їх із життєвим досвідом. Використання спостереження як навчального методу дає можливість викладачеві своєчасно виявити студентів, які не адаптувались до навчального процесу, які не мають бажання вчитися, не допустити появу «пробілів» у знаннях.

Усе це має пройти перевірку часом, бути адаптованим до сучасних умов. Ефективність визначається на попередніх етапах навчання, вдосконалюється, доповнюється новими дидактичними методами та прийомами навчання.

С.Д. Цвілик зазначає, що наступність у формах навчання має такі риси: розвиток і вдосконалення на кожному етапі навчання уже визначених форм зі зростанням практичної спрямованості навчання; внесення у традиційні форми елементів технологій активного навчання; встановлення тісного взаємозв'язку предметів різних циклів. Цим створюються значні можливості для реалізації внутрішніх, міжпредметних і міжциклових зв'язків. У студентів формуються знання вищого рівня узагальненості порівняно із знаннями, котрі набуваються в процесі вивчення окремих дисциплін [12].

Отже, розглядаючи наступність як методологічний принцип, ми виділяємо такі її ознаки: послідовний рух в розвитку пізнання від простого до складного, системність, динаміка у розвитку навчального пізнання, формування знань та вмінь на основі міжпредметних та міжциклових зв'язків. Кожна наступна стадія впливає з попередньої, зберігаючи в собі її умови, що забезпечує єдність навчального процесу. Створення адаптивних умов та сприйняття студентами соціальної інформації в новому середовищі забезпечує утворення зв'язків наступності.

Зважаючи на те, що об'єктом цього процесу є студент як особистість, дуже важливо визначити адаптацію як складовий елемент наступності та забезпечити її практичну реалізацію в навчальному процесі. Саме від успішного проходження адаптивного періоду в новому соціальному середовищі залежить те, наскільки студенти будуть йому відповідати, наскільки адекватно середовище сприйме їх. Це має вплив на соціальну поведінку, успішність, сприйняття навчального процесу в цілому. Адаптація як елемент наступності визначає ефективність роботи системи навчальних закладів як агентів соціалізації.

Література:

1. Адаптация организма подростков к учебной нагрузке/Под ред. Д.В. Колесова. – М.: Педагогика, 1987. – 150 с.
2. Батаршев А.В. Педагогическая система преемственности обучения в общеобразовательной и профессиональной школе. – СПб.: Изд. Ин -та профтехобразования РАО, 1996.

3. Башарин В.Ф. Что нужно знать преподавателю физики профтехучилища для реализации взаимосвязи общего и профессионального образования: Метод. реком. / АПН СССР, - М., 1987. – 102 с.
4. Глинський Я., Рязанська В. Наступність у вивченні інформатики в загальноосвітній та вищій школі // Педагогіка і психологія професійної освіти. – №4. – 2006. – С. 79 -87.
5. Гордійчук Г. Наступність у вивченні математики в загальноосвітній та професійній школі // Педагогіка і психологія професійної освіти. - №4. – С. 103.
6. Гуревич Р. Наступність природничо-математичної та професійної підготовки в середніх загальноосвітніх школах і закладах профтехосвіти // Педагогіка і психологія професійної освіти. - №3. – 2004. – С. 9 -19.
7. Зданевич Л.В. Адаптація студентів педагогічних училищ до нових умов життєдіяльності. Автореферат. – К., 2003.
8. Зягвизинский В.И. Методология и методика дидактических исследований. – М.: Педагогика, 1982. – 160 с.
9. Неучитель Е.Д. Адаптация студентов в вузе // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. - №7. – с.23 -27.
10. Кустов Д.А. Преемственность в системе подготовки технических специалистов. - Саратов, 1982.
11. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 341 с.
12. Лихач В.М., Гуревич Р.С. Преемственность содержания трудового обучения и профессиональной подготовки учащихся. – М.: Высш. Школа, 1989.
13. Философский энциклопедический словарь. / Гл. редакция: Л.Ф. Ильичев и др. – М.: Сов. энциклопедия, 1983. – 840 с.
14. Цвілик С.Д. Наступність у змісті природничо -математичної та спеціальної підготовки вчителя трудового навчання у вищих педагогічних закладах освіти/: Автореферат дис... канд. пед. наук: 13.00.04. - Вінниця, 2005. – 24 с.
15. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие / 2 -е изд. – СПб.: Изд -во Михайлова В.А., 2000. – 349 с.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

С.В. Пасечник

Давно минули часи, коли на екранах комп'ютерів з'явилися миготливі зелені або янтарно-жовті цифри і букви. Сьогодні можливості комп'ютерів здаються майже безмежними – у вашому розпорядженні і колір, і звук, і рух, і тривимірне зображення. Кольорові монітори відтворюють малюнки, відео і мультфільми, а акустична стереосистема забезпечує високоякісний музичний, звуковий і мовний супровід. У виробництві обчислювальної техніки відбувся колосальний прогрес. Якщо раніше з її допомогою оброблялися лише тексти і числа, то сьогодні можна, наприклад, використовувати величезні запаси інформації, що зберігаються на лазерних компакт-дисках, або ж одержувати необхідні відомості через телефонну мережу. Засоби мультимедіа стали надзвичайно корисною підмогою в процесі освоєння найрізноманітніших знань. Завдяки їм предмет, що вивчається, стає наочним, «живим», а одного разу побачене надовго залишиться в пам'яті людини.

На сьогодні ніхто не стане заперечувати той факт, що використання інформаційних технологій впливає на зміст, форми і методи навчання. Феномен їх впровадження у викладацьку діяльність є предметом пильної уваги й обговорення вчених, методистів, педагогів -практиків. Необхідно відзначити, що інформаційні технології завжди були невід'ємною частиною педагогічного процесу навіть у так звану «докомп'ютерну епоху». Це насамперед пов'язане з тим фактом, що навчання є інформаційним процесом. Але тільки з появою можливості використання комп'ютерів в освітньому процесі сам термін «інформаційні технології» набув нового звучання, тому що став асоціюватися винятково з застосуванням ПК.

Інтенсивний розвиток обчислювальної техніки, а разом з цим і програмного забезпечення, наразі висуває особливі вимоги до підготовки педагогів як у практичному, так і в теоретичних аспектах. Застосовуючи комп'ютер на уроці, викладачеві варто реально